

MASARYKOVA UNIVERZITA

Montesquieu a Rousseau

Jiří Baroš

Hlavní témata přednášky

- Osvícenství
- Montesquieu
- Federalisté
- Rousseau

Osvícenství

- co je osvícenství?
- *philosophes* a Encyklopedie
- různá osvícenství...

Montesquieu

- Duch zákonů
- Principy vlády
- Formy vlády
- Anglické zřízení
- Obchod

Montesquieu

- **Duch zákonů**
- Principy vlády
- Formy vlády
- Anglické zřízení
- Obchod

Duch zákonů

- co je zákon? Nutný vztah vyplývající z přirozenosti věcí
- různé působení zákonů: člověk vždy jedná v určitých přírodních a sociálních podmínkách
- Montesquieu kvazisociologem: zákony působí v různých prostředích různým způsobem

Montesquieu

- Duch zákonů
- **Principy vlády**
- Formy vlády
- Anglické zřízení
- Obchod

Principy vlády

- o vášních určujících pohyb vlády
- motivace udržující mechanismus vlády v chodu
- srovnání s Aristotelem

Montesquieu

- Duch zákonů
- Principy vlády
- **Formy vlády**
- Anglické zřízení
- Obchod

Formy vlády I

Demokratická republika

- participace ve volbách
- ctnost
- malé městské státy

Aristokratická republika

- urození a lid
- duch umírněnosti u urozených

Formy vlády II

Monarchie

- panovník a zprostředkující struktury
- čest
- velké teritorium

Despotismus

- obrovská populace na obrovském území
- strach a libovůle vládce

Montesquieu

- Duch zákonů
- Principy vlády
- Formy vlády
- **Anglické zřízení**
- Obchod

Anglické zřízení

- principem svoboda (dělat to, co zákony dovolují)
- vyvážená ústava a pocit (právního) bezpečí
- oddělení mocí (Z, V, S)
- obchodní republikou: kapitalismus

Montesquieu

- Duch zákonů
- Principy vlády
- Formy vlády
- Anglické zřízení
- **Obchod**

Role obchodu

- zcivilizování člověka: předpokladem je komunikace mezi národy
- zjemnění mravů: paradoxním důsledkem sobeckosti obchodníků
- obchod a filosofie: proti utopiím klasických filosofů

Federalisté

- Hamilton, Madison, Jay
- demokracie možná jen kvůli velkým dimenzím
- soudní moc jako nejméně nebezpečná moc
- nadřazenost ústavy

Rousseau

- První rozprava
- Druhá rozprava
- O společenské smlouvě

Rousseau

- První rozprava
- Druhá rozprava
- O společenské smlouvě

První rozprava

- obnova věd a umění nepřispěla k očistě mravů
- otroky názorů ostatních
- věda vděčí za vznik nectnostem
- umění a publikum

Rousseau

- První rozprava
- **Druhá rozprava**
- O společenské smlouvě

Druhá rozprava I

(1.) přirozený stav

- přirozená svoboda a rovnost
- animální člověk (nespolečenský)
- neegoistická sebeláska (*amour de soi*)

Druhá rozprava II

(2.) stadium divochů

- zdokonalitelnost (schopnost se učit, měnit se)
- rozum a řeč (závisí na sociálním životě)
- egoistická sebeláska (*amour propre*): srovnávání

Druhá rozprava III

(3.) válečný stav

- touha po majetku (vznik vlastnického práva)
- společenská smlouva (chudí a bohatí)
- jak založit legitimní politickou autoritu?

Rousseau

- První rozprava
- Druhá rozprava
- **O společenské smlouvě**

O společenské smlouvě I

- člověk se narodil svobodný, všude je v okovech: hledání principů politického práva
- co je účelem společenské smlouvy?
- smíření liberální svobody a politické svobody jakožto veřejné autonomie
- člověk při přechodu do občanského stavu mnohé výhody ztrácí, ale jiné získává

O společenské smlouvě II

- stát, suverén a mocnost
- suverenita je (1.) neomezená: pojem obecné vůle
- suverenita je (2.) nezczitelná (x reprezentace)
- suverenita je (3.) nedělitelná (vůli celku)
- suverenita je (4.) neomezená: X pojem vůle všech

O společenské smlouvě III

- role a význam zákona: obecnost zákona
- pojem zákonodárce: co je jeho úkolem?
- Rousseau v. Sieyès (1.): konstitutivní a konstituovaná moc
- Rousseau v. Sieyès (2.): reprezentace (řádná a mimořádná)

O společenské smlouvě IV

- Rousseau v. Sieyès (3.): hrozba uzurpace národní suverenity X pozitivní sankce lidu
- periodická shromáždění lidu: delegovaná politika s přímou ratifikací zákonů
- uskutečnitelnost v podmínkách moderní společnosti?